

Ali Göreci, FINDIK KÜLTÜRÜ, Ankara, 2004.

Son yıllarda *Saç Kitabı, Tuz Kitabı, Ayakkabı Kitabı* gibi Türk kültürüyle ilgili kitapların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu tür kitaplar bir konu hakkında derinlemesine bilgi vermeleri açısından oldukça önemlidir. Ayrıca Türk kültürü araştırmalarına büyük bir katkıdır.

Ali Göreci'nin kitabı da *Fındık Kültürü* adını taşımaktadır. Adından da anlaşılacağı gibi kitap konu olarak fındık bitkisi ve bunun etrafında şekillenen kültürü ele almaktadır. Kitabın içindekiler kısmına baktığımızda "Türklerde Fındık Kültürü, Atatürk ve Fındık, Fındık Sözcüğünün Kökeni, Halk İnanmalarında Fındık, Halk Türkülerinde Fındık, Atasözlerinde Fındık, Deyimlerde Fındık, Rüyada Fındık Görmek" vb. başlıklar görüyoruz.

Ali Göreci eserinin ön sözünde "*Fındık ; Çin'den Orta Asya'ya, Anadolu'nun Karadeniz kıyılarından Avrupa ve Kuzey Amerika'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada yetiştirilen; özellikle meyvesinden yararlanan bir bitkidir. Yukarıda belirttiğim geniş coğrafyada gelmiş geçmiş insanlar, binlerce yıllık bir süreçte ortak bir kültür; fındık kültürü oluşturmuşlardır. İnsanların ortaklaşa oluşturduğu bu kültür yumağına fındığın arka bahçesi adını veriyorum. Neler var bu arka bahçede? Neler yok ki!... Güzel Türkçemizin çok yönlü anlatım olanaklarından yararlanılarak fındık sözcüğünün çeşitli tamlamalarla, benzetmelerle, mecazlarla...kullanıldığı türküler, maniler, bilmeceler, ninniler, tekerlemeler, atasözleri, deyimler...*" ifadeleriyle kitabın içeriğini güzel bir biçimde anlatmaktadır.

Kitaptan öğrendiğimize göre Trabzon ve Giresun'da "fındık değneği dokundurulan yılanın hareketsiz ve zararsız hale geleceği, her yıl 40 ocak fındık diken kişinin cennete gireceği, yedi çift, bir tek çatal fındık ipliğe tespih gibi dizilip kapıya asıldığında o eve uğur getireceği ve o evi nazardan koruyacağı" gibi halk inanmaları vardır.

Kitapta fındık kültürüyle ilgili türküler, örneğin:

Dalda fındık kalmasın
Başakçılar almasın
İyi toplayın kızlar
Mal sahibi saymasın

Aman aman aman fındığım
Çıtır çıtır çıtır kırdığım

Dalda fındık tekleme
Derdime dert ekleme

Ben Ordu'dan gidersem
Yarım beni bekleme

Aman aman aman fındığım
Çıtır çıtır çıtır kırdığım

Bir fındığın içini
Yar senden ayrı yemem
Bugün gördüm yarimi
Ölürsem de gam yemem

Aman aman aman fındığım
Çıtır çıtır çıtır kırdığım

Şu örneklerdeki gibi 42 bilmece:

1. Ufacık çömlek içinde tatlı aşım var.
2. Küçüktür tenceresi
Tatlıdır mancası
3. Altı tahta, üstü tahta,
İçinde bir kuru Fatma
4. Fini fini içinde,
Fini kutu içinde.
5. Bir ufacık mil taşı,
İçinde var beyler aşısı.

Tekerlemeler, örneğin:

Fındık fıstık çıtır çıtır
Hem kan yapar hem ısıtır
Fındık, fıstık yiyen sağlam olur.
Fındık Karadeniz'de bulunur.

Maniler:

Fındık döşüren gelin
Fındık dalda kalmasın
Eğil bir yol öpeyim
Aklım sende kalmasın

“Bir avuç fındık, bir yığın sağlık. Yalnız fındığa bel bağlayan, koltuk değneğinden kurtulamaz.” vb. atasözleri,

fındık kırmak: çapkınlık etmek

On fındığından dokuzu boştur: sözüne inanılmaz.

gibi deyimler yer almaktadır. Ali Görelî'nin 112 sayfadan oluşan *Fındık Kültürü* adlı kitabı ismiyle müsemma bir eser olarak bize fındık tadında bilgiler vermektedir. Kitabı hazırlayan Ali Görelî ve eserin basımını üstlenen Giresun Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü yetkililerini tebrik ediyoruz.

Seyfullah Türkmen

Mahmut Çetin, TEYZE İLE PRENSES, İstanbul, 2005.

Araştırmacı-yazar Mahmut Çetin'in hazırladığı *Teyze ile Prenses* okunduğunda özellikle siyaset hayatımızda etkin olmuş önemli isimlerin akrabalık ve diğer özel ilişkilerini ilginç bağlantılar eşliğinde izlemek mümkün. Bir aile ağacından çıktığınız yolculukta daldan dala atlayarak çok ilginç başka 'şecere'lere de ulaşabiliyorsunuz. Sonuçlar ve yakınlıklar dikkat çekiyor.

Teyze ile Prenses, konunun meraklıları için "şehir rehberi" kıvamında sürükleyici bir kitap. Daha önce Boğaz'daki Aşiret, X İlişkiler, Perinçek ve Aydınlık Hareketi ile Kart Kurt Sesleri gibi eserlere imza atan Mahmut Çetin, son kitabı ile yakın tarihin loş siyaset sokaklarında birlikte bir seyahat vaat ediyor. Görünürde çok ayrı dünyaların insanlarıymış gibi duran siyasi figürlerin akrabalık ve statü ilişkilerinin uzun uğraşlar sonucu ortaya çıkarıldığı kitapta, bu ünlülerin birbiriyle bir şekilde irtibatı okuyucuya hoşça vakit geçirtme adına ilginç buluşmalar sunuyor.

Kitapta Sultan Vahdettin ile Mustafa Bülent Ecevit'in, Rahşan Ecevit'le Atatürk'ün sosyal doku beraberliğine şahit oluyoruz. Doğrudan bir akrabalık ilişkisi olmasa da geniş aile şemsiyesinin son tahlilde politik virajlarda nasıl etkilere yol açabildiğini izleyebiliyoruz. Bu ilişkilerle M. Bülent Ecevit'in zihni dokusundaki milliyetçiliğin izlerini bulabilmek de mümkün. Kitaptaki olaylar, Sultan Vahdettin'in kızı Prenses Ulviye ile Mustafa Bülent Ecevit'in teyzesi Ferhande Okday etrafında başlıyor ve diğer yakınlıklarla geliyor.

Kitaptaki "Teyze", Mustafa Bülent Ecevit'in annesi Fatma Nazlı Ecevit'in büyük teyzesi Ferhande Okday. "Prenses" ise Sultan Vahidüddin'in kızı Prenses Ulviye. Son sadrazam Tefik Paşa'nın oğlu İsmail Hakkı Okday'ın birinci eşi Prenses Ulviye, ikinci eşi de Nazlı Ecevit'in annesinin teyzesi Ferhande Hanım. Yani Bülent Ecevit; Sultan Vahidüddin'in üvey kuzeni. "Şecere"nin dalları Refik Halid Karay ve Münib Engin Noyan'a kadar uzanıyor. Engin Noyan'ın annesi Türkiş hanımın dedesi Niyazi Halid Bey, Refik Halid Karay'ın ağabeyi. Refik Halid'in teyzesi İsmet Hanım ise Mustafa Bülent Ecevit'in de babaannesi. Ki-